

УДК 331.5
DOI 10.33111/sedu.2018.43.183.193

Кругла Надія Миколаївна*
Буркова Людмила Анатоліївна**

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Анотація. Розглянуто проблемні питання створення робочих місць для студентів вищих навчальних закладів та учнів професійно-технічних училищ під час проходження виробничої практики, оплати їх праці, оподаткування тощо. Наведено приклади неврегульованості законодавства щодо оподаткування нарахованої заробітної плати практикантів єдиним соціальним внеском (ЄСВ).

Обґрунтовано необхідність внесення змін до Податкового Кодексу України та Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» щодо оподаткування заробітної плати практикантів ПДФО та ЄСВ.

Ключові слова: державна політика, виробнича практика, виробниче навчання, навчально-виробничі бази, професійно-технічні навчальні заклади, трудовий договір, податок на доходи фізичних осіб, єдиний соціальний внесок, заробітна плата, неврегульованість законодавства.

Вступ. Питання проходження практики студентами вищих навчальних закладів освітлено у Законі України «Про вищу освіту» [2] та в Положенні про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України [11] (далі — Положення № 93), а учнів професійно-технічних училищ — Законом України «Про професійно-технічну освіту» [7] (далі — Закон № 103) та Порядку надання робочих місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики [12] (далі-Порядок № 992).

Питання оподаткування заробітної плати студентів та учнів розглянуті в Податковому Кодексі України [10] та листах Державної фіскальної служби України.

Слід зазначити, що податкові консультації містять певні протиріччя із законодавчими вимогами. Крім того, в листах звертається увага на те, що податкові консультації мають індивідуальний характер і можуть використовуватися виключно платником податків, якому надано таку консультацію.

Сучасними науковцями не приділяється достатньої уваги питанням дослідження зацікавленості підприємств у створенні виробничо-технологічних баз і

---

* **Кругла Надія Миколаївна** — канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування, ДВНЗ «Криворізький національний університет» *office@af-forum.com*

** **Буркова Людмила Анатоліївна** — канд. екон. наук, доцент кафедри обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування, ДВНЗ «Криворізький національний університет» *ludmila.ktu@gmail.com*

засобів для отримання першого практичного досвіду молодими фахівцями, підтримки молоді під час виходу на ринок праці та адаптації на ньому.

Постановка завдання. Навчальні заклади (особливо вищі) стикаються з проблемами влаштування студентів на практику або стажування. Підприємства не охоче надають ці послуги з причини відсутності зацікавленості в наданні таких послуг і неврегульованості законодавства щодо нарахування заробітної плати особам, які проходять виробниче навчання чи виробничу практику, утримання та перерахування до бюджету податків, внесення до трудової книжки запису про проходження практики, надання щорічної відпустки, відображення у звітності з 1-ДФ суми нарахованих доходів і утриманих податків з нарахованих доходів учням і студентам, які проходять виробничу практику. Тому необхідно ставити питання на державному рівні про внесення змін до законодавчих актів, та розробляти заходи, які зацікавлять підприємства в наданні практичної допомоги студентам та учням набувати досвід і проходити навчання на підприємствах.

У межах цього дослідження маємо за мету:

- освітити сучасні проблеми отримання практичного досвіду під час навчання студентами вищих навчальних закладів та учнями професійно-технічних училищ;
- узагальнити нормативно-правову інформацію щодо проходження практики студентами вищих навчальних закладів та учнями професійно-технічних училищ;
- навести приклад неврегульованості вимог законодавства відносно питань працевлаштування випускників та оподаткування нарахованої їм заробітної плати єдиним соціальним внеском;
- запропонувати шляхи удосконалення державної політики щодо зацікавленості підприємств у створенні виробничо-технологічних баз та засобів для проведення практичного і виробничого навчання студентів та учнів.

Результати. Роботодавці при найманні на роботу працівників віддають перевагу не тим особам, які мають освіту, а як правило тим, які мають практичний досвід. Практичний досвід здобути молоді дуже важко, в тому числі й за час проходження практики та стажування на підприємствах під час навчання. Наявність, найчастіше практика під час навчання носить формальний характер.

З прийняттям Закону «Про приватизацію державного майна» № 2163-ХІІ від 04.03.1992 р. відбулася і приватизація навчально-виробничих потужностей вищих навчальних закладів. Навчальні заклади залишилися без виробничо-технологічних баз і засобів для проведення практичного і виробничого навчання студентів, а зацікавленість підприємств в наданні практичного досвіду студентам знизилась. Але що отримують підприємства, які надають робочі місця або навчально-виробничі ділянки для проходження виробничого навчання чи виробничої практики? Вони отримують можливість обрати кадри, якщо в цьому є зацікавленість, а також купу проблем, у тому числі матеріального характеру.

Першим питанням, що постає перед підприємствами, які допомагають учням отримати практичний досвід, — вирішити укласти чи ні трудові договори з практикантами.

Розглянемо законодавчі вимоги щодо оформлення студентів вищих навчальних закладів та учнів професійно-технічних училищ для проходження стажування та виробничої практики.

Поняття «стажування» для учнів професійно-технічних навчальних закладів (далі — ПТНЗ) і студентів вищих навчальних закладів (ВУЗів) введено Законом України «Про зайнятість населення» [3] (далі — Закон № 5067).

Право на проходження стажування виникає у студентів вищих навчальних закладів та учнів професійно-технічних навчальних закладів, які здобули спеціальність або професію за освітньо-професійною програмою «молодший спеціаліст», «бакалавр», «спеціаліст» або «кваліфікований робітник» і продовжують навчатися (ст. 29 Закону № 5067).

Порядок проходження стажування регулюється Законом № 5067 та Порядком укладення договору про стажування студентів вищих та учнів професійно-технічних навчальних закладів на підприємствах, в установах та організаціях [15] (далі-Порядок № 20).

Договір на стажування укладається між студентом-стажером і підприємством. Термін стажування за договором не може перевищувати шести місяців. Запис про проходження стажування вноситься до трудової книжки стажиста, який у разі потреби оформляється згідно із вимогами законодавства. Студент (учень) може проходити стажування на підставі строкового трудового договору, укладеного з роботодавцем.

При укладанні трудового договору працівник знаходиться з відповідним суб'єктом у трудових відносинах. У цьому випадку йому виплачується заробітна плата та інші виплати, надаються відпустки в порядку й на умовах, визначених законодавством.

Виробнича практика є одним з обов'язкових елементів навчального процесу студентів вищих навчальних закладів та учнів ПТНЗ. Правове регулювання виробничої практики для студентів вищих навчальних закладів здійснюється Законом України «Про вищу освіту» [2] та Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України [11], а учнів професійно-технічних училищ — Законом України «Про професійно-технічну освіту» [7] (далі-Закон № 103) та Порядком надання робочих місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики [12].

Підприємства, установи, організації незалежно від форми власності (далі — підприємства) надають учням, слухачам професійно-технічних навчальних закладів робочі місця або навчально-виробничі ділянки для проходження виробничого навчання чи виробничої практики відповідно до укладених із професійно-технічними навчальними закладами договорів про навчально-виробничу практику. Форми договорів про проходження практики для студентів наведені у додатку 1 до Положення № 93 [11], а для учнів ПТУ — в додатку до Порядку № 992 [12].

Пункт 7. Порядку 992 [12] передбачає, що «учні, слухачі професійно-технічних навчальних закладів на час виробничого навчання та виробничої

практики до складу (списку) і штатного розпису працівників підприємства не включаються».

У зв'язку з тим, що виробнича практика вважається не процесом роботи, а процесом навчання, при проходженні виробничої практики запис до трудової книжки не здійснюється. Повідомляти податкові органи про прийняття учня навчального закладу на проходження практики не потрібно, оскільки повідомлення про прийняття працівника на роботу надсилається за укладеним трудовим договором. Держслужба України з питань праці аналогічні висновки підтвердила у листі № 5783/4.1/4.1-ДП-17 від 19.05.2017 р., а саме: «трудова відносина із учнями ПТНЗ під час виробничого навчання або виробничої практики не виникають, оформлення трудових договорів не здійснюється, повідомлення Державної фіскальної служби не вимагається».

Однак, слід мати на увазі, що гідно з п. 10 Порядку № 992 [12] з моменту розподілу учнів, слухачів професійно-технічного навчального закладу на робочі місця або навчально-виробничі ділянки на них відповідно до законодавства про охорону праці поширюються права та обов'язки щодо виконання правил і норм охорони праці, техніки безпеки та виробничої санітарії, правил внутрішнього трудового розпорядку та інших правил і норм, що діють на підприємстві, з відповідних професій, спеціальностей і рівнів кваліфікації робітників і службовців. Учні підлягають соціальному та іншому страхуванню на рівні з працівниками підприємства.

Не оформлення на час практики трудових відносин із студентом-практикантом на сьогодні допустиме лише у випадках, коли студенти не виконують жодної роботи на підприємстві. У разі, якщо практика передбачає роботу на певному робочому місці, підприємство має прийняти працівника за трудовим договором. Адже допуск до роботи без оформлення трудового договору на сьогодні тягне відповідальність у вигляді значних штрафів за ст. 265 КЗпП та ст. 41 КУпАП.

Згідно з п. 11 Порядку № 992 [12], приймаючи учнів (слухачів)-практикантів на виробниче навчання та виробничу практику, база практики у випадку необхідності бере на себе зобов'язання, забезпечити учнів (слухачів) і майстрів виробничого навчання спецодягом, іншими засобами індивідуального захисту та лікувально-профілактичним обслуговуванням за нормами, встановленими для відповідних штатних працівників підприємства.

Отже, згідно п. 7. Порядку 992 [12] учні (слухачі) професійно-технічних навчальних закладів, які проходять виробничу практику, не включаються до складу (списку) робітників підприємства, однак за допуск до роботи без оформлення трудового договору передбачаються значні штрафи. Відповідно до вимог ст. 265 КЗпП, ст. 41 КУпАП, п. 10 Порядку 992 [12] на учнів (слухачів) у повній мірі розповсюджуються правила внутрішнього трудового розпорядку, а також інші положення внутрішніх актів і розпоряджень підприємства.

Однозначної відповіді на питання працевлаштування студентів-практикантів чинне законодавство не дає. Нині відсутні чіткі вказівки відносно працевлаштування за трудовим договором при прийнятті студентів на практику. Згідно з

п. 3.7 Положення № 93 [11], за наявності вакантних місць студенти можуть бути зараховані на штатні посади, якщо робота на них відповідає вимогам програми проходження практики. Із цього правила випливає, що студенти можуть бути й не зараховані на роботу.

Але з метою запобігання значних штрафів за умови що студент-практикант буде виконувати роботу на певному робочому місці, підприємство має прийняти працівника за трудовим договором.

Наступне питання — оплата праці практикантів, її оподаткування та відшкодування витрат підприємству навчальним закладом.

Керівники підприємств, установ та організацій зобов'язані згідно з ч. 2 ст 51 Закону України «Про вищу освіту» [2] забезпечити створення належних умов для проходження практики на виробництві, дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії відповідно до законодавства.

Відповідно до п 5.2 Положення № 93 [11], витрати вищих навчальних закладів, пов'язані з проходженням практики студентами, є складовою частиною загальних витрат на підготовку спеціалістів, які навчальний заклад повинен перерахувати підприємству. Величина витрат на проходження практики студентами визначається кошторисом-калькуляцією, який є невід'ємною частиною договору між вищим навчальним закладом і підприємством. Основними статтями витрат, пов'язаними з проходженням практики студентами можуть бути: оплата праці безпосередньо керівника практики, матеріальні витрати (придбання матеріалів, канцтоварів, експлуатація обладнання) тощо. Однак на сьогодні у навчальних закладів бракує фінансування, тому отримати кошти від навчальних закладів на навчання студентів дуже важко.

При цьому для студентів-практикантів вищих навчальних закладів законодавчими нормами не передбачено обов'язкової оплати їхньої праці. Тобто, оплата їх праці може здійснюватися лише з власної ініціативи підприємств.

Статтею 29 Закону № 103 [7] передбачено участь підприємств, установ, організацій у здійсненні професійно-технічної освіти. Відшкодовувати витрати підприємствам на організацію та проведення практики учнів професійно-технічних училищ ніхто не зобов'язаний. Крім того, відповідно до ст. 25 Закону України «Про професійно-технічну освіту» [7] «професійно-практична підготовка учнів, слухачів здійснюється у тісному поєднанні з виготовленням корисної продукції, наданням послуг, що оплачуються згідно з законодавством». Згідно з п. 17 Порядку № 992 [12] оплата праці практикантів-учнів ПТУ здійснюється за фактично виконаний обсяг робіт відповідно до встановлених норм праці та укладених з ПТУ договорів про навчально-виробничу практику. Оплату праці проводять згідно з установленими системами оплати праці за нормами, розцінками, ставками (окладами) з урахуванням коефіцієнтів, доплат і надбавок. Нараховані учням кошти переводяться для виплати на рахунок ПТУ або виплачуються їм безпосередньо підприємством не пізніше 5 днів після виплати заробітної плати працівникам підприємства. Також умовами договору про проходження практики може бути передбачено, що 50 % нарахованої заробітної плати учнів ПТУ спрямовується на рахунок навчального закладу, а 50 % виплачується практиканту.

Дохід у вигляді заробітної плати студентам (учням) професійних училищ нарахований за час проходження виробничої практики оподатковується податком на доходи фізичних осіб і військовим збором на загальних підставах незалежно від його величини. Стосовно утримання податку на доходи фізичних осіб ДФС надано індивідуальну податкову консультацію від 13.05.2017 р. № 168/6/99-99-13-02-03-15/ПК щодо оподаткування доходу у вигляді заробітної плати студентам (учням) професійних училищ під час проходження виробничої практики: «Податковий агент, визначення якого наведено у пп. 14.1.180 п. 14.1 ст. 14 Кодексу [10], що нараховує (виплачує, надає) оподатковуваний дохід на користь платника податку, зобов'язаний утримувати податок із суми такого доходу за його рахунок, використовуючи ставку податку 18 %, визначену ст. 167 Кодексу (пп. 168.1.1 п. 168.1 ст. 168 Кодексу) [10].

Крім того, доходи, визначені ст. 163 Кодексу [10], є об'єктом оподаткування військовим збором (пп. 1.2 п. 16 1 підрозділу 10 розділу XX Кодексу). Ставка військового збору становить 1,5 % об'єкта оподаткування, визначеного пп. 1.2 п. 16 1 підрозділу 10 розділу XX Кодексу (пп. 1.3 п. 16 1 підрозділу 10 розділу XX Кодексу) [10]. Нарахування, утримання та сплата (перерахування) військового збору до бюджету здійснюються у порядку, встановленому ст. 168 Кодексу (пп. 1.4 п. 16 1 підрозділу 10 розділу XX Кодексу) [10].

Що стосується ЄСВ, то відповідно до абз. 2 п. 1 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [4], платниками ЄСВ є роботодавці, зокрема підприємства, установи й організації, інші юридичні особи, утворені відповідно до законодавства України, незалежно від форми власності, виду діяльності й господарювання, які використовують працю фізичних осіб на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством, чи за цивільно-правовими договорами. Відповідно до п. 7 Порядку № 992 [12] учні, слухачі навчальних закладів, які згідно з договором, укладеним між ПТУ і підприємством, проходять виробничу практику і виробниче навчання на підприємстві, не включаються до складу і штатного розпису працівників підприємства. ДФС у своєму роз'ясненні («ЗІР» категорія 301.03) зробила висновок, що між підприємством, що надає робочі місця, і учнями, що проходять виробничу практику, договірні відносини не виникають, тому роботодавці по відношенню до практикантів — учнів професійно-технічних навчальних закладів не є страхувальниками, а практиканти — не є застрахованими особами. Оскільки учні, які проходять виробничу практику, не є штатними працівниками підприємства, а отже, не перебувають із ним у трудових відносинах, заробітна плата, яка виплачується їм під час проходження виробничої практики, не є базою нарахування й утримання ЄСВ.

Якщо з практикантом не укладено трудовий або цивільно-правовий договір, то суми виплат за проходження практики обкладаються лише ПДФО. Але, як зазначалося вище, не оформлення на час практики трудових відносин із студентом-практикантом на сьогодні допустиме лише у випадках, коли студенти не виконують жодної роботи на підприємстві. Неврегульованість законодавства

щодо оподаткування нарахованої заробітної плати практикантів ставить багато питань перед підприємствами.

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 7 Закону № 2464 [4] базою нарахування єдиного внеску для роботодавців є сума нарахованої кожній застрахованій особі заробітної плати за видами виплат, які включають основну та додаткову заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, у тому числі в натуральній формі, що визначаються відповідно до Закону України «Про оплату праці» [5], та сума винагороди фізичним особам за виконання робіт (надання послуг) за цивільно-правовими договорами.

Згідно з п. 8 розділу III Інструкції про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 20.04.2015 р. № 449 (далі — Інструкція), для платників, визначених, зокрема, пп. 1 п. 1 розділу II Інструкції, якщо база нарахування єдиного внеску не перевищує розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законодавством на місяць, за який отримано дохід, сума єдиного внеску розраховується як добуток розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законодавством на місяць, за який отримано дохід (прибуток), та встановленої ставки єдиного внеску за умови перебування у трудових відносинах повний календарний місяць або відпрацювання всіх робочих днів звітного місяця.

Якщо дохід у вигляді заробітної плати, який виплачується студентам (учням) професійних училищ під час проходження виробничої практики за відпрацьований час, не перевищує розміру мінімальної заробітної плати, сума єдиного внеску розраховується як добуток розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законодавством на місяць, за який нараховується заробітна плата, та ставки єдиного внеску.

Отже, підприємство як податковий агент при нарахуванні доходів зобов'язано відобразити у звітності за формою 1-ДФ суми нарахованих доходів і утриманих податків з учнів і студентів, які проходять виробничу практику.

З практикантами може бути укладений терміновий трудовий договір на час проходження практики. У такому разі будуть діяти всі «праце-зарплатні» правовідносини, які регулюються нормами трудового законодавства у загальному порядку.

Роботодавець забезпечує оплату виконаних робіт на підставі акту приймання-здавання робіт. У такому випадку заробітна плата та інші виплати не виплачуються, а також не надаються щорічні відпустки.

Висновки. Молодим спеціалістам бракує практичного досвіду, який вони повинні отримувати при проходженні практики на підприємствах під час навчання.

У підприємств відсутня зацікавленість у наданні практикантам практичного досвіду. Вони бажають мати чітке тлумачення нормами законодавства порядку працевлаштування студентів-практикантів, оплати їхньої праці, оподаткування та звітування.

Вважаємо за необхідне запропонувати заходи державного сприяння зацікавленості підприємств і навчальних закладів до співпраці. Для цього необхідно ставити питання про внесення змін до Податкового Кодексу України [10] та Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [4], щодо урегульованості таких питань:

– звільнення від оподаткування всіма податками й зборами тієї частини нарахованої заробітної плати (50 %), яка може згідно з договором використовуватися навчальним закладом. Кошти від звільнення від оподаткування можуть бути спрямовані на поліпшення фінансування навчального закладу або залишатися підприємствам на компенсацію витрат на навчання;

– визначити об'єкт оподаткування ЄСВ у розмірі фактично нарахованої заробітної плати, а не збільшувати його до рівня мінімальної заробітної плати.

Необхідно порушувати також питання щодо фінансового відшкодування витрат підприємствам, організаціям та установам, які беруть безпосередню участь у підготовці фахівців за рахунок власних виробничих, технологічних та адміністративних потужностей.

Крім того, необхідно мати чітке тлумачення вимогами законодавства порядку працевлаштування осіб на час проходження практики та виробничого навчання. Впровадження цих змін може збільшити зацікавленість підприємств у навчанні практикантів.

Література

1. Батюк А. А. Державне сприяння реалізації трудового потенціалу молоді // Ефективність державного управління. — 2015. — Вип. 44(1). — С. 191-197. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2015_44%281%29_26
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII, із змінами та доповненнями.
3. Закон України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. № 5067-VI, із змінами та доповненнями.
4. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. № 2464-VI, із змінами та доповненнями.
5. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.95 р. № 108/95-ВР, із змінами та доповненнями.
6. Закон України «Про освіту» від 23.05.91 р. № 1060-XII, із змінами та доповненнями.
7. Закон України від 10.02.98 р. № 103/98-ВР «Про професійно-технічну освіту», із змінами та доповненнями.
8. Інструкція про порядок ведення трудових книжок працівників, затверджена наказом Мін'юсту України, Мінпраці України, Мінсоцзахисту України від 29.07.93 р. № 58, із змінами та доповненнями.
9. Кодекс законів про працю від 10.12.71 р, із змінами та доповненнями.
10. Податковий кодекс України від 02.12.10 р. № 2755-VI, із змінами та доповненнями. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
11. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затверджене наказом Міністерства освіти України від 08.04.93 р. № 93, із змінами та доповненнями.

12. Порядок надання робочих місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 07.06.99 р. № 992, із змінами та доповненнями.

13. Порядок підтвердження наявного трудового стажу для призначення пенсій за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 12.08.93 р. № 637, із змінами та доповненнями.

14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку видів виплат, що здійснюються за рахунок коштів роботодавців, на які не нараховується єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 22.12.2010 р. № 1170, із змінами та доповненнями.

15. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку укладення договору про стажування студентів вищих та учнів професійно-технічних навчальних закладів на підприємствах, в установах та організаціях і Типової форми договору про стажування студентів вищих та учнів професійно-технічних навчальних закладів на підприємствах, в установах та організаціях» від 16.01.2013 р. № 20, із змінами та доповненнями.

References

1. Batiuk, A. A. 'Derzhavne spryvannya realizacivi trudovoho potencialu molodi' [«Public assistance to the implementation of youth labor potential»]. *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnia*, vol. 44(1) (2015): 191-197. [in Ukrainian].

2. The Law of Ukraine «On the higher education». The Verkhovna Rada of Ukraine (2018). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (Accessed 25 July 2018). [in Ukrainian].

3. The Law of Ukraine «On the employment of the population». The Verkhovna Rada of Ukraine (2018). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17> (Accessed 31 August 2018). [in Ukrainian].

4. The Law of Ukraine «On the collection and registration of a single contribution to the compulsory state social insurance». The Verkhovna Rada of Ukraine (2018). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17> (Accessed 15 August 2018). [in Ukrainian].

5. The Law of Ukraine «On the payment of labour». The Verkhovna Rada of Ukraine (2017). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр> (Accessed 1 January 2017). [in Ukrainian].

6. The Law of Ukraine «On the education». The Verkhovna Rada of Ukraine (2017). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1060-12> (Accessed 28 September 2017). [in Ukrainian].

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2018), The Law of Ukraine «On the vocational education». <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр> (Accessed 13 October 2018). [in Ukrainian].

8. Instruction on the order of conducting work books of workers. Ministry of Justice of Ukraine, Ministry of Labor of Ukraine, Ministry of Social Security of Ukraine (2018). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0110-93> (Accessed 27 July 2018). [in Ukrainian].

9. The Code of Ukraine «The labour Code». The Verkhovna Rada of Ukraine (2018). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (Accessed 11 October 2018). [in Ukrainian].

10. The Code of Ukraine «Tax Code of Ukraine». The Verkhovna Rada of Ukraine (2010). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (Accessed 2 December 2010). [in Ukrainian].

11. Regulations on the practice of students of higher educational institutions of Ukraine. Ministry of Education of Ukraine (1994). <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93> (Accessed 20 December 1994). [in Ukrainian].

12. The procedure for providing work places for students, students of vocational schools of production training and industrial practice. Cabinet of Ministers of Ukraine (2013). <http://zakon.rada.gov.ua> (Accessed 13 August 2013). [in Ukrainian].

13. The procedure for confirming the existing employment record for appointment of pensions in the absence of a work book or corresponding records in it. Cabinet of Ministers of Ukraine (2018). <http://zakon.rada.gov.ua> (Accessed 5 October 2018). [in Ukrainian].

14. On approval of a list of types of payments made at the expense of employers, for which a single contribution to the compulsory state social insurance is not charged. Cabinet of Ministers of Ukraine (2010). <http://zakon.rada.gov.ua> (Accessed 22 December 2010). [in Ukrainian].

15. On approval of the procedure for concluding a contract for the training of students of higher education and students of vocational schools in enterprises, institutions and organizations, and the model form of a contract for the training of students of higher education and students of vocational schools in enterprises, institutions and organizations. Cabinet of Ministers of Ukraine (2018). <http://zakon.rada.gov.ua> (Accessed 19 April 2018). [in Ukrainian].

ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ И НАЛОГОВЫЕ АСПЕКТЫ ПРАКТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ

Н. Н. Круглая, канд. экон. наук, доцент,
доцент кафедры учета, налогообложения,
публичного управления и администрирования,
ГВУЗ «Криворожский национальный
университет»

Л. А. Буркова, канд. экон. наук, доцент
кафедры учета, налогообложения, публичного
управления и администрирования,
ГВУЗ «Криворожский национальный
университет»

Аннотация. Рассмотрены проблемные вопросы создания рабочих мест для студентов высших учебных заведений и учащихся профессионально-технических училищ во время прохождения производственной практики. оплаты их труда, налогообложения и т. д. Приведены примеры неурегулированности законодательства относительно налогообложения начисленной заработной платы практикантов единым социальным взносом (ЕСВ).

Обоснована необходимость внесения изменений в Налоговый кодекс Украины и Закон Украины «О сборе и учете единого взноса на общеобязательное государственное социальное страхование» относительно налогообложения заработной платы практикантов НДФЛ и ЕСВ.

Ключевые слова: государственная политика, производственная практика, производственное обучение, учебно-производственные базы, профессионально-технические учебные заведения, трудовой договор, налог на доходы физических лиц, единый социальный взнос, заработная плата, неурегулированность законодательства.

FINANCIAL, ECONOMIC AND TAX ASPECTS OF PRACTICAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS

Nadiia M. Kruhla, PhD,
SHEI «Krivoy Rog National University»

Ludmyla A. Burkova, PhD,
SHEI «Krivoy Rog National University»

Abstract. Employers in recruitment of employees prefer individuals who have practical experience. Youth practical experience is very difficult, including for practice and internship in enterprises during study. Educational institutions (especially higher education) are faced with the problems of students to practice or training. Enterprises are not willing to provide these services due to the lack of interest in providing such services and the unsettled law in relation to payroll individuals who undergo industrial training or internship, withholding and transfer of taxes in the budget, inclusion in the work book records of the training practices, all annual leave, reporting the amount of interest accrued and withheld taxes accrued income students and students who complete internships. It is therefore necessary to raise the issue at the state level on amendments to legislative acts and to develop measures which will interest the enterprises in the provision of practical assistance to students and students to gain experience and undergo training at the enterprises. It is necessary to put also the question of financial reimbursement to companies, organizations and institutions that are directly involved in the training of specialists at the expense of own production, technological and administrative capacities.

In addition, you must have a clear interpretation of the legal requirements of employment of persons to the apprenticeship and industrial training. These changes may increase the interest of enterprises in the training of interns.

The issues of creation of workplaces for students of higher educational institutions and pupils of vocational schools during the practical training, remuneration, taxation and the like. Examples of the unsettled law regarding the taxation of gross wages of trainees a unified social contribution.

The necessity of amending the Tax Code of Ukraine and Law of Ukraine «On collection and accounting of single contribution for obligatory state social insurance» regarding the taxation of wages of trainees.

Keywords: state policy, industrial practice, production training, training facilities, vocational schools, labor contract, personal income tax, single social contribution, wages, non-regulation of legislation.

Стаття надійшла до редакції 30.10.2018